

Portfolio Government **และ** Multiple Legislative Processes

ข้อเสนอในการออกแบบ **ระบบการเมือง** **และ** **การบริหารใหม่**

ชัยอนันต์ สมุทวณิช

สถาบันนโยบายศึกษา
INSTITUTE OF PUBLIC POLICY STUDIES

สนับสนุนโดย

Konrad
-Adenauer-
Stiftung

มูลนิธิอดอนราต อดเนาเวร์

Portfolio Government และ
Multiple Legislative Processes
ข้อเสนอในการออกแบบระบบการเมือง
และการบริหารใหม่

ชัยอนันต์ สมุทวณิช

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

ชัยอนันต์ สมุทวณิช.

Portfolio government และ Multiple legislative processes. - - กรุงเทพฯ :
สถาบันนโยบายศึกษา, 2542.

38 หน้า

1. อุดมการณ์ทางการเมือง. 2. รัฐศาสตร์ I. ชื่อเรื่อง.

320 . 5

ISBN 974-7215-05-5

ชื่อหนังสือ	Portfolio Government และ Multiple Legislative Processes ข้อเสนอในการออกแบบระบบการเมืองและบริหารใหม่
ผู้เขียน	ศ.ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช
ปีที่พิมพ์	มกราคม 2542
จำนวนพิมพ์	1,000 เล่ม
เจ้าของ	สถาบันนโยบายศึกษา : 99/146 ซอยหมู่บ้านงามวงศ์วาน ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทรศัพท์ 9411832-3 โทรสาร 9411834 E-mail : ipps@ksc.th.com www.fpps.or.th/ipps.htm
สนับสนุนโดย	มูลนิธิคอนราด อเดนาวร์
ดำเนินการพิมพ์	บริษัท พี. เพรส จำกัด โทร. 331-5107
พิมพ์ที่	บริษัท สุขุมและบุตร จำกัด
จัดจำหน่ายโดย	ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 ศาลาพระเกี้ยว โทร. 255-4433, 218-7000 โทรสาร 255-4441 สยามสแควร์ โทร. 251-6141, 218-9888 โทรสาร 254-9495 E-mail : cubook@chula.ac.th www.cubook.chula.ac.th
ราคา	20.- บาท

คำนำจากสถาบันนโยบายศึกษา

ปี พ.ศ. 2542 มีความสำคัญมากทั้งกับระบอบการเมืองการปกครองของประเทศไทยและกับสถาบันนโยบายศึกษา โดยในเรื่องของการเมืองนั้นนับแต่เราได้มีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในปี พ.ศ. 2540 สังคมไทยได้ก้าวเข้าไปสู่ยุคของการปฏิรูปทางการเมืองอย่างเต็มตัว ได้มีหลายอย่างเกิดขึ้นแล้วและกำลังจะเกิดขึ้นในเร็วๆ นี้ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากรัฐธรรมนูญ อาทิเช่น ศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการรัฐสภา ศาลปกครอง เป็นต้น วัฒนธรรมทางการเมืองนับแต่นี้ไปจะไม่เหมือนในอดีต และอนาคตการเมืองของไทยในระยะยาวที่จะทำนายว่าจะมีรูปลักษณะอย่างไร

สำหรับสถาบันนโยบายศึกษา ปี 2542 นี้ เราจะมีอายุครบ 15 ปีเต็ม ตลอดระยะเวลา 15 ปีที่ผ่านมา สถาบันฯ ได้มีส่วนสำคัญในการเสนอแนะและกระตุ้นแนวความคิดใหม่ๆ ทางการเมือง และสังคม รายชื่อหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่างๆ ของเราในท้ายเล่มคือข้อพิสูจน์คำกล่าวนี้

บุคคลผู้ก่อให้เกิดแนวคิดต่างๆ เหล่านั้น ทั้งในฐานะที่เป็นผู้คิดและผู้เขียนเอง และทั้งในฐานะที่เป็นผู้กระตุ้นให้มีการคิดและเขียน และในฐานะที่เป็นผู้สนับสนุนทุกวิถีทางที่จะทำให้การคิดและการเขียนปรากฏออกสู่สาธารณชน ไม่ว่าจะป็นในลักษณะของ

งานพิมพ์และการจัดสัมมนา บุคคลนั้นคือ ศาสตราจารย์
ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช ประธานสถาบันนโยบายศึกษานั้นเอง
ในการเริ่มต้นศักราชใหม่ปี 2542 นี้ อาจารย์ชัยอนันต์ได้
มอบผลงานเขียนชิ้นใหม่ ที่เป็นแนวความคิดใหม่ของท่านให้แก่
สถาบันนโยบายศึกษาดำเนินการจัดพิมพ์ เพื่อใช้เป็นเอกสาร
ประกอบการสัมมนาในเรื่องของ **การปรับปรุงระบบบริหาร
ราชการแผ่นดิน** ที่ท่านจะร่วมเป็นองค์ปาฐกผู้เสนอแนวคิดใหม่
แต่เพราะเหตุที่เอกสารชิ้นนี้มีค่าทางความคิดเกินกว่าที่จะแจกจ่าย
กันอยู่แต่เพียงในกลุ่มผู้เข้าร่วมการสัมมนาเท่านั้น สถาบัน
นโยบายศึกษาจึงได้ถือโอกาสพิมพ์เพื่อการจำหน่ายแจกไปใน
หมู่ผู้ที่เกี่ยวข้องและสนใจในเรื่องของระบบการเมืองและการ
บริหารแบบใหม่

การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อประโยชน์แก่สังคมไทยของ
สถาบันฯ จะสำเร็จไม่ได้หากปราศจากการสนับสนุนของ **มูลนิธิ
คอนราต อเดนาวร์** ดังนั้น สถาบันฯ จึงขอขอบคุณมา ณ
โอกาสนี้ด้วย

ยศวดี บุญยเกียรติ
ผู้อำนวยการร่วม
สถาบันนโยบายศึกษา
มกราคม 2542

คำนำจากผู้เขียน

เอกสารนี้เป็นการคิดใหม่ในประเด็นปัญหาที่เรื้อรังมานาน ผู้เสนอต้องการก่อให้เกิดการคิดร่วมกันเพื่อช่วยแก้ปัญหาหลักของชาติเรา การเขียนจึงไม่มีบรรณานุกรม เพราะเป็นการคิดใหม่ที่แตกต่างไปจากการคิดของนักรัฐศาสตร์โดยทั่วไป ดังนั้น อาจมีคำหลายคำที่ผู้อ่านไม่เคยได้ยินหรืออ่านจากตำรารัฐศาสตร์มาก่อน เช่น “การแปลกแยกทางระดับความรู้” “ทักษะการรู้” “Simply” (de Beno เสนอคำว่า Simp มาจาก Simplify ผู้เขียนเสนอคำว่า Simply หรือ Simplify+Apply) “Portfolio Government (PG) และ Multiple Legislative Processes (MLP)” คำใหม่ๆ เหล่านี้มาจากการคิดใหม่ ผู้เสนอหวังว่าจะมีการคิดร่วมกันอย่างกว้างขวางต่อไป อื่นๆ การเสนอเรื่องนี้เป็นการออกแบบ (design) การดำเนินการจะต้องมีการสานต่อในรายละเอียดต่อไป

ชัยอนันต์ สมุทวณิช

15 มกราคม 2542

สารบัญ

	หน้า
คำนำจากสถาบันนโยบายศึกษา	ก
คำนำจากผู้เขียน	ค
โลกยุคดิจิทัลมีนัยสำคัญทางการเมือง เครือข่ายกับการขัดกันของการจัดการปกครอง	1
แบบรัฐประชาชาติ	5
ความซับซ้อนที่รัฐสร้างขึ้น	7
ราชการในฐานะชุมชนเทียมแฝง	8
ประชาธิปไตยเชิงคุณวุฒิกับประชาธิปไตย เชิงคุณภาพ	9
Organized Political Crime (OPC)	12
วัฒนธรรมทางการเมืองใหม่มาจากวัฒนธรรม ทางการเมือง	13
Portfolio Government (PG)	14
Multiple Legislative Processes (MLP)	15
ยุทธศาสตร์การคิด	17
แนวทางการออกแบบระบบการเมืองใหม่	18

โลกยุคดิจิทัลมีนัยสำคัญทางการเมือง

ประเด็นสำคัญที่จะพิจารณาเป็นเรื่องใหญ่ที่จะต้องช่วยกัน
ขบคิดและเสนอแนวทางในการ “ออกแบบ” ระบบการเมือง-การ
บริหารใหม่ให้รับกับการท้าทายของโลกยุคดิจิทัล และโอกาสที่เปิด
ให้ประเทศไทยเรา

ถ้า Digital Revolution ซึ่ง Nicholas Negroponte ประมาณ
การว่า ขณะนี้พลังการใช้งานของคอมพิวเตอร์เพิ่มขึ้นเป็น
สองเท่าทุกๆ 18 เดือน และจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

ใน 5 ปี	คอมพิวเตอร์จะมีพลังเพิ่มขึ้น	10 เท่า
ใน 10 ปี	”	” 100 เท่า
ใน 15 ปี	”	” 1,000 เท่า
ใน 20 ปี	”	” 10,000 เท่า

ประเด็นก็คือ เทคโนโลยีดิจิทัลใหม่นี้จะกระทบถึงการผลิต
สินค้าและการให้บริการอย่างขนานใหญ่, จะก่อให้เกิดอุตสาหกรรม
ใหม่ๆ มากมาย, จะช่วยให้เราสามารถมีส่วนร่วมในระบบเศรษฐกิจ
โลกได้โดยผ่านการสื่อสารของ Internet แล้ว ผลสะท้อนต่อคนใน

5-20 ปีข้างหน้า ก็คือทำให้สังคมมีคนรุ่นใหม่ ซึ่งมีทักษะแตกต่างไปจากคนรุ่นที่เกิดก่อนและหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

การเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลสืบเนื่องมาจาก Digital Revolution นี้ ย่อมทำให้กำลังแรงงาน ลักษณะการประกอบอาชีพ วิถีชีวิตของคนในโลกเปลี่ยนแปลงไป ในยุคก่อน (ศตวรรษที่ผ่านมา) ระบบการเมือง-การบริหาร วิวัฒนาการมาจากการเปลี่ยนแปลงของยุคอุตสาหกรรม ระบบเศรษฐกิจที่เกิดจากยุคอุตสาหกรรมมีผลทำให้เกิดการจัดระบบการเมือง-การบริหารเพื่อลดความขัดแย้ง จัดแบ่งทรัพยากรและผลประโยชน์ให้ลงตัว การก่อตัวของเมืองใหญ่ที่เป็นแหล่งอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม ทำให้ผู้คนมีวิถีชีวิตแบบหนึ่ง โดยเมืองใหญ่มีความเจริญและเป็นแหล่งอำนาจ มีผลทำให้ชนบทเป็นส่วนล้าหลัง

ต่อไปหากลักษณะการทำงานเปลี่ยนแปลงไป ความขัดแย้งและการจัดแบ่งทรัพยากรผลประโยชน์จะต้องเปลี่ยนไปด้วย โอกาสที่ชนบทจะดึงคนไว้และรองรับคนเมืองใหญ่ที่กลับชนบทจะมีมากขึ้น กลไกและกระบวนการทางการเมือง-การบริหารที่เป็นผลพวงของการเปลี่ยนแปลงเมื่อ 100-200 ปีมาแล้ว จะกลายเป็นอุปสรรคสำคัญหากไม่คิดหาทางแก้ไข

เด็กในวัยเรียนวันนี้จะมีวิถีชีวิตที่ผิดแผกแตกต่างไปจากวิถีชีวิตของคนรุ่นที่เป็นกำลังแรงงานปัจจุบัน ผมเห็นด้วยกับ Charles Handy (ในหนังสือ The Empty Raincoat) ว่าชีวิตในอนาคตจะเป็นชีวิตหลายมิติ (Portfolio Life) มากขึ้น การงานของคนเราจะเป็นงานที่มีความชั่วคราวมากขึ้นเป็นลำดับ ไม่มีอายุการงานยาวนาน 30-40 ปีเหมือนในอดีต ชั่วโมงการทำงานก็มีแนวโน้มจะสั้นลง คนจำนวนมากจะมีกิจการเล็กๆ เป็นของตนเอง ดังที่เรียกว่า self-employed การจ้างงาน (employment) จะเป็นการจ้างงานแบบไม่ต้องมาทำงานเต็มเวลา เพราะการบริการหรือการผลิตหลายอย่าง ไม่จำเป็นต้องจ้างคนมาทำงานประจำทั้งหมดอยู่ตลอดเวลา งานหลายอย่างที่ไม่สมัยก่อนเริ่มจากการเป็นโครงการเล็กๆ มีคนไม่กี่คน แล้วต่อมาขยายออกไปเรื่อยๆ จนเป็นกอง เป็นกรม หรือจากแผนกเป็นฝ่ายในบริษัทจะหมดไป สรุปว่าต่อไปผู้ที่มียานประจำเต็มเวลาเพียงอย่างเดียวจะมีจำนวนน้อยลง การทำงานจะไม่ใช้สิ่งกำหนดชีวิตของเราโดยสิ้นเชิงเหมือนอย่างแต่ก่อน ดังนั้น แทนที่ชีวิตจะเป็นเรื่องของการทำงานและการพักผ่อน ชีวิตก็จะเป็นการมีกิจกรรมหลายๆ ด้าน (portfolio of activities) กิจกรรมบางด้านเราทำเพื่อหาเงิน บางด้านทำเพราะเราชอบเราสนใจ บางด้านเพราะความสนุกสนานบันเทิงใจ บางอย่างเราทำเพราะเรามีอุดมการณ์ความเชื่อ มีอุดมคติ เราจึงจะเป็นมนุษย์หลายมิติ (multi-dimensional person) ไม่ใช่มนุษย์มิติเดียว

(one-dimensional person) สิ่งที่เราได้ตอบแทนจากการมีชีวิตหลายมิตินี้ จึงมิใช่เป็นเพียงค่าจ้างแรงงานในรูปของเงินอย่างเดียว แต่ได้สุขภาพที่ดี ความพึงพอใจ ความปลื้มใจ ความรู้สึกที่เราได้ทำอะไรดีๆ ให้ผู้อื่นด้วย

ชีวิตหลายมิตินี้จะหายไปแล้ว ย่อมเป็นเครื่องช่วยให้คนๆ หนึ่งมีสิ่งที่ผมเรียกว่า “กำลังสำรอง” หรือสิ่งที่ยังเหลืออยู่ในชีวิต ผิดกับคนสมัยก่อนซึ่งชีวิตมีชีวิตเดียว เพราะทำงานอย่างเดียวตลอดอายุการทำงาน เมื่อออกจากงานก็จะรู้สึกใจหาย โหวงๆ ทำให้ซึมเศร้า เพราะเมื่อยังหนุ่มไม่ได้แสวงหาสิ่งอื่นๆ ไว้รองรับในชีวิต เมื่ออายุใกล้ 60 ปี จะหาสิ่งใหม่ก็ยาก ตัวผมเองชีวิตการงานก็มีหลายมิติมาโดยตลอด เวลานี้ก็มีการเป็นผู้บังคับการวชิราวุธวิทยาลัย และการเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ โดยผมไม่ได้ถือว่าทั้งสองเรื่องเป็นการมีงานทำหรือได้รับการจ้างงานตามความหมายเดิม หากเป็นกิจกรรมที่ผมมีความสนใจ มีฉันทะ จึงมีวิริยะ มีจิตใจจดจ่อ และมีวิมังกสา นี่เป็นตัวอย่างที่ผมคิดว่าต่อไปชีวิตของเราจะเปลี่ยนไป เราต้องคิดให้ทะลุว่า แล้วระบบการเมือง-การบริหาร-การจัดการที่เราใช้อยู่นี้สอดคล้องหรือไม่ ถ้าไม่ จะปรับเปลี่ยนอย่างไร อย่างน้อยก็ให้มีความยืดหยุ่นได้ ผมเองคะเนว่าในเวลาไม่เกินสิบปี เราจะเห็นชีวิตแบบนี้มากขึ้น โดยเฉพาะการที่เราจะมีระบบราชการที่ใหญ่โตเกินไป

และมีบริษัทที่เกิดขึ้นแล้วขยายตัวโดยไม่มีฐานการผลิตที่มีมูลค่าเพิ่ม ถ้าเราปรับระบบเศรษฐกิจโดยมีบริษัทและกิจการขนาดเล็ก-กลางมากขึ้น ลักษณะการทำงานก็จะเป็นแบบ portfolio มากขึ้นตามไปด้วย

เครือข่ายกับการขัดกันของการจัดการปกครองแบบรัฐประชาชาติ

เมื่อมีการเชื่อมโยงส่วนต่างๆ ของโลกด้วยเทคโนโลยีใหม่มากขึ้น เครือข่าย (networks) จะเกิดมากขึ้น การแบ่งเขตและภาคการปกครองที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เกิดจากปัญหาทางการสื่อสารที่ถูกจำกัดโครงสร้างด้านเขตและภูมิภาคที่เป็นอยู่ย่อมจะเป็นข้อจำกัดและกีดขวางความสัมพันธ์แบบเครือข่าย เราจะมีแนวทางแยกแยะกิจกรรมของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ให้เห็นถึงความไม่สม่ำเสมอ และความหลากหลายได้อย่างไร ระบบการรวม แบ่งกระจายอำนาจที่ใช้อยู่ ควรคำนึงถึงโอกาสที่ Digital Revolution จะนำมาให้เราอย่างไร ส่วนที่ก้าวไปเร็วกับส่วนที่ล้าหลังอยู่ จะมีช่องว่างห่างกันไม่เฉพาะภายในประเทศของเรา แต่ช่องว่างนี้จะเป็นช่องว่างที่เราห่างจากสังคมอื่นๆ มาก ในอเมริกา อังกฤษ และยุโรป จึงเร่งพัฒนาการศึกษา โดยถือเป็นลำดับความสำคัญสูงสุด และได้

เชื่อมโยงการศึกษา กับเทคโนโลยีใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสาร
ด้วย Internet

บทบาทของรัฐในด้านการปกครองและด้านการศึกษา ย่อม
เปลี่ยนแปลงไป

ในยุคก่อนมีชนชั้นปกครองเป็นชนชั้นนำที่ล้าหน้าประชาชน
ผู้ถูกปกครอง ในโลกอนาคตเราจะมีผู้ถูกปกครองบางส่วนที่ล้าหน้า
ชนชั้นนำ ผู้ปกครองเด็กๆ และคนหนุ่มคนสาว จำนวนที่เพิ่มขึ้น
เรื่อยๆ จะอยู่คนละโลกกับนักการเมืองและข้าราชการที่ล้าหลัง จะ
เกิดสภาวะใหม่ทางการเมืองที่เป็น การแปลกแยกทางระดับความรู้
และ ทักษะการรู้ ในขณะเดียวกันส่วนที่ล้าหลังก็จะมีความต้องการ
ที่แตกต่างไปจากส่วนที่ก้าวหน้าอย่างสิ้นเชิง รัฐ และรัฐบาลใน
อนาคตจึงต้องมีภารกิจสองด้านหลัก คือ (1) ภารกิจสำหรับจัด
บริการสำหรับส่วนที่ล้าหลังและเสียเปรียบ กับ (2) ภารกิจสำหรับ
การอำนวยความสะดวกต่อส่วนที่ก้าวหน้าและเข้าไป หรือกำลังจะ
เข้าไปสัมพันธ์กับส่วนที่ก้าวหน้าของสังคมอื่นๆ ในโลก

ทั้งนี้ ควรทำความเข้าใจว่าส่วนที่ล้าหลังและส่วนที่ก้าวหน้า
นี้ยังมีส่วนย่อยในส่วนใหญ่อีกด้วย

ความซับซ้อนที่รัฐสร้างขึ้น

ในรอบ 100 ปีที่ผ่านมา ระบบการเมือง-การปกครอง-การบริหารจัดการ ได้สร้าง ความซับซ้อน จนก่อให้เกิดความสับสนจนเกินการ ความล่าช้า อู้ยอ้าย จนปรับเปลี่ยนลำบาก ความพัวพันเป็นงูกินหางของปัญหาที่ตัวระบบการเมือง การปกครอง การบริหารจัดการ ก่อขึ้นเอง คือเป็นปัญหาที่เกิดจากระบบ (systemic) มิใช่ปัญหาทางสภาพแวดล้อมที่ระบบต้องจัดการแก้ไข นอกจากนั้นรูปแบบการเมือง การบริหารที่ใช้ยังยึดแนวทางของเอกภาพและการจัดให้มีมาตรฐานเดียวเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นทั้งปัญหาทางโครงสร้างและปัญหาทางวัฒนธรรม-ยุทธศาสตร์การคิด (Thinking Strategy) เราจะทำให้ความซับซ้อนที่สับสนนี้เป็นความเรียบง่ายที่มีประโยชน์ในทางปฏิบัติได้อย่างไร (simply = simplify+apply)

ความซับซ้อน (complexity) ประเภทที่รัฐเป็นฝ่ายสร้างขึ้น เพื่อเป็นข้อบ่งชี้มาตรฐาน หลักเกณฑ์ และมาตรการทางการปกครอง-การบริหาร ก็คือ ความซับซ้อนทางกฎหมาย ซึ่งมีขั้นตอนและกระบวนการที่ละเอียดและยืดเยื้อยาวนาน การที่รัฐไทยเป็นนิติรัฐ มีระบบราชการที่ขยายตัว สร้างอำนาจราชการไปครอบงำสังคม

ทั้งในด้านกว้างและด้านลึก ความซับซ้อนทางอำนาจราชการที่อาศัยกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ร่องรับอยู่นี้ ทำให้การปรับเปลี่ยนระบอบการเมืองไปสู่ระบอบประชาธิปไตยเป็นไปได้ยาก ทั้งๆ ที่ระบอบประชาธิปไตยมีเป้าหมายที่เรียบง่ายไม่ซับซ้อน แต่เป้าหมายของระบอบประชาธิปไตยกลับได้รับการกีดขวางจากความซับซ้อนของระบอบราชการนิยม ที่ให้อำนาจ บทบาท หน้าที่ แก่กลุ่มคนกลุ่มหนึ่ง คือ ข้าราชการ และเพิ่มพูนหรือไม่ก็คงอำนาจ บทบาท หน้าที่ เหล่านั้นไว้ โดยไม่ลด โอนถ่าย หรือเปิดช่องให้ชุมชนและประชาชนได้มีโอกาสทำหน้าที่ต่างๆ บ้าง

ราชการในฐานะชุมชนเทียมแฝง (Pseudo-community)

ในแง่นี้ กอง กรม และหน่วยย่อยต่างๆ ในระบบราชการจึงเป็น ชุมชนเทียมแฝง เป็นเหตุให้ ชุมชนตามธรรมชาติ ถูกชุมชนเทียมแฝงครอบงำอยู่

เนื่องจากชุมชนเทียมแฝงสร้างและอาศัยความซับซ้อนมาเป็นตาข่ายครอบชุมชนธรรมชาติไว้ การพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของไทย จึงต้องใช้วิธีหนามยอกเอาหนามบ่ง คือ อาศัยมาตร

การทางกฎหมายมาแก้ความซับซ้อนทางกฎหมาย จึงไม่น่าแปลกใจ
ที่รัฐธรรมนูญของเรามีความซับซ้อนมากเป็นพิเศษ มีมาตรการที่ใช้
ควบคุม ตรวจสอบ และประกันสิทธิเสรีภาพที่ละเอียด เพราะ
ต้องการโต้กลับ จำกัด ควบคุม ตรวจสอบ อำนาจของชุมชนเทียม
แฝง ที่มีรายละเอียดครบง่าสังคมไว้นั่นเอง

ในขณะเดียวกัน อำนาจทางการเมืองก็กำลังเปลี่ยนมือไป
ระบบการเลือกตั้ง พรรคการเมือง สภาผู้แทนราษฎร มีเสถียรภาพ
และต่อเนื่องมากขึ้น และในปี 2544 นี้วุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งก็
จะหมดไป เราจะมีระบบการเมืองที่ส่วนย่อยทุกส่วนใช้ระบบการสรร
หาบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งด้วยวิธีการเลือกตั้ง

ประชาธิปไตยเชิงคุณวุฒิกับประชาธิปไตยเชิงคุณภาพ

ปัญหาหนักร่องที่เผชิญหน้าเราอยู่ก็คือ แม้ตัวระบบการ
เมืองใหญ่โดยส่วนรวมจะมีเสถียรภาพและความต่อเนื่องในแง่ของ
การรักษากรอบกติกาที่อิงระบอบประชาธิปไตยไว้ และโอกาสที่จะมี
การปฏิวัติ รัฐประหารแบบเก่าจะมึน้อยลงก็ตาม แต่ภายใต้เสถียร
ภาพ (stability) และความต่อเนื่อง (continuity) ซึ่งจัดว่าเป็นสิ่งที่เป็น
คุณต่อการพัฒนาประชาธิปไตยนี้ เรากลับมีแต่ “ประชาธิปไตยเชิง

คุณวุฒิ” แต่ไม่มี “ประชาธิปไตยเชิงคุณภาพ” ความฉ้อฉล การใช้เงินซื้อเสียง การคอร์รัปชัน การอาศัยงบประมาณแผ่นดิน เพื่อหาผลประโยชน์ การดำเนินการทางการเมืองโดยขาดความสามารถทาง การจัดการ ขาดวิสัยทัศน์ ความสัจย์ซื่อ ฯลฯ กำลังเกาะอยู่กับระบบ การเมือง ก่อรูปอย่างมีเสถียรภาพและมีความต่อเนื่อง

ได้กล่าวแล้วว่าระบบราชการก็เป็นชุมชน (community) ประเภทหนึ่ง แต่เป็นชุมชนเทียมแฝง ระบบการเมืองก็กำลังถูกครอบงำ โดย “ชุมชนของอาชญากรทางการเมืองที่มีการจัดตั้ง” (organized political crime) เช่นกัน ชุมชนของนักการเมืองไม่ว่าจะเป็นพรรคการเมือง หรือกลุ่มการเมืองบางส่วน ไม่ได้มีลักษณะเป็นองค์กรทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในความหมายที่แท้จริง ดังนั้น ประเทศชาติของเราจึงตกอยู่ในสภาพที่ล่อแหลมต่อการล่มสลาย ระบบราชการก็ยังไม่ปฏิรูป เปลี่ยนแปลง และแม้ว่าจะพยายามเปลี่ยน แต่ก็ล่าช้า ทำได้บางจุด ที่เลิกกันไปไม่มีผลสะท้อน ระบบการเมืองซึ่งตามหลักควรเป็นฝ่ายนำการปฏิรูป ดังที่เป็นอยู่ในประเทศอื่น ก็กลับกลายเป็นส่วนที่ต้องการการปฏิรูปมากที่สุด นักการเมืองและพรรคการเมือง ส่วนข้างมากไม่พอใจรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน และอยากแก้ไขถ้ามีโอกาส

ภารกิจของภาคประชาชนที่ผ่านมา ได้แก่ การต่อต้านระบบเบ็ดเตล็ดการ และผลักดันกรอบกติกาประชาธิปไตย อาจกล่าวได้ว่า หากประเทศไทยคือคนๆ หนึ่ง เราก็สำเร็จการศึกษาได้

ปริญญาประชาธิปไตย มี “คุณวุฒิ” (Qualification) ทัดเทียมนานาชาติอารยประเทศแล้ว กว่าที่เราจะได้วุฒิทางการเมืองนี้มา ประชาชนก็ต้องต่อสู้ล้มตายไปมาก และเราใช้เวลากว่าครึ่งศตวรรษที่จะมีคุณวุฒินี้ แต่ คุณวุฒิ (qualification) กับ คุณภาพ (quality) นั้นไม่เหมือนกัน คุณวุฒิมิได้ก่อให้เกิดคุณภาพโดยอัตโนมัติ

ประเด็นหลักของเราก็คือ ท่ามกลางปัญหาหนักสองด้านดังกล่าวมานี้ เราจะเดินไปสู่ขั้นต่อไป คือ มี การเมืองและการปกครอง-การบริหารที่มีคุณภาพได้อย่างไร เพราะวิกฤตเศรษฐกิจได้แสดงให้เห็นแล้วว่า เรายังไม่มีความสามารถในการรับมือกับการท้าทายของการรุก และแข่งขันทางเศรษฐกิจในโลกยุคดิจิทัลพอ ระบบการเมืองของเรามีแต่ “คุณวุฒิ” คือมีกติกาที่มีลักษณะประชาธิปไตย มีองค์ประกอบ ส่วนย่อยที่เรียกชื่อ และมีการจัดระบบภายในแบบองค์กร ในระบอบประชาธิปไตย แต่ทุกๆ แห่งเราขาด “คุณภาพ”

ความซับซ้อนมากจนเกินไปเป็นเหตุขัดขวางการมีคุณภาพ แต่เราต้องอาศัยความซับซ้อนทางรัฐธรรมนูญไปแก้ปมความซับซ้อน

ที่รัฐและระบบราชการได้สร้างสะสมมา เมื่อเรา “สะกัดจุด” โดย อาศัยรัฐธรรมนูญได้เช่นนี้ การพัฒนาประชาธิปไตยซึ่งมีจุดหมายสูงสุด คือการปกครองตนเองและการปกครองกันเอง จำต้องอาศัยกลไก กระบวนการ มาตรการ หลากหลายแต่เรียบง่าย ไม่ซับซ้อน มิฉะนั้น การมีส่วนร่วมของชุมชนธรรมชาติจะเกิดขึ้นไม่ได้

Organized Political Crime (OPC)

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัลซึ่งลักษณะเด่น คือ ความเป็นเครือข่ายนี้ รัฐเป็นรัฐเดี่ยว มีการรวมศูนย์อำนาจสูง มีการแบ่งเขต-ภาคการปกครองแบบดั้งเดิม มีการปกครองท้องถิ่นที่ยังอ่อนแอ มีความหลากหลายแตกต่างภายในสังคมสูง มีความไม่เสมอภาคทางสังคม-เศรษฐกิจและการศึกษา มีระบบพรรคการเมือง และการเลือกตั้งที่เป็นระบบรัฐบาลผสมที่ไม่ได้สะท้อนถึงความแตกต่างหลากหลายทางประเด็นปัญหาพื้นฐานของสังคม แต่สะท้อนการตกลงต่อรองแบ่งผลประโยชน์ในรูปของ Organized Political Crime (OPC) โดยกลุ่มมาเฟียทางการเมืองที่อาศัยโครงสร้างแบบประชาธิปไตยเข้ามาครอบงำแบ่งปันอำนาจและผลประโยชน์กัน

ปัญหาสองด้านคือ การมีรัฐเดี่ยวและการมีรัฐบาลผสมแบบ OPC จึงทำให้เกิดปัญหาเชิงระบบที่ ระบบเป็นตัวก่อปัญหา มากกว่า เป็น ตัวแก้ปัญหา

เราจะแก้ปัญหาหลักนี้ได้อย่างไร

วัฒนธรรมทางการเมืองใหม่มาจากวัฒนธรรม ทางการคิด

“วัฒนธรรมทางการเมือง” ในความหมายเดิมของนักรัฐศาสตร์กับวิถีชีวิตในโลกอนาคต จะเปลี่ยนไป จะแยกประเภทวัฒนธรรมทางการเมืองได้จากพื้นฐานของวัฒนธรรมการคิดและการเรียนรู้เป็นสำคัญ

นอกจากนั้น การเมืองในโลกยุคดิจิทัลจะมีความหมายหลากหลายมากขึ้น และความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ รัฐบาล กับ ประชาชน จะมีลักษณะเป็นชุด (set) ต่างๆ แทนที่จะเป็นการแบ่งแยกแบบดั้งเดิมออกเป็น ผู้ปกครองกับผู้อยู่ใต้การปกครอง (ruler and the ruled) หากจะมีกลุ่มคนหลายกลุ่มและหลายเครือข่ายที่มี

ชุดความสัมพันธ์เฉพาะ โดยความสัมพันธ์เฉพาะนี้จะเป็นลักษณะ
อีกด้านหนึ่งของความสัมพันธ์ทั่วไป

เราจะมีตัวแบบ (model) ในการรับกับการเปลี่ยนแปลงนี้ได้
อย่างไร

Portfolio Government (PG)

ความเร็ว (speed) จะเป็นลักษณะเด่นของโลกยุคดิจิทัล
ดังนั้นการตอบสนอง (response) และระดับความฉับไวในการตอบ
สนอง (degree of responsiveness) จะมีความสำคัญมากกว่า ความ
รับผิดชอบ (responsibility) และความฉับไวที่ว่าจะต้องมี คุณภาพ
สูง ด้วย มิฉะนั้นก็จะมีประโยชน์ รัฐและรัฐบาลในโลกยุคดิจิทัลจึง
ต้องเป็นรัฐบาลที่ตอบสนองฉับไวอย่างมีคุณภาพ มิใช่รัฐบาลที่รับ
ผิดชอบ (responsible government) ดังที่นิยมเรียกกันในระบบรัฐสภา
โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความฉับไวที่มีคุณภาพนี้ต้องมีลักษณะเป็น
Portfolio ด้วย คือสอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการซึ่งมี
หลายมิติ รัฐและรัฐบาลจึงต้องมีภารกิจหลายมิติเรียกได้ว่าเป็น
“รัฐบาลหลายมิติ” “Portfolio Government” ซึ่งบ่งชี้ถึงการจักระบบ
กลไก กระบวนการ วิธีทำงานของภาครัฐ ให้มีมากกว่ารูปแบบเดียว

วิธีเดียว ต้องมีหลายรูปหลายวิธี ให้สามารถแก้ปัญหาหลายส่วน หลายมิติได้ด้วย

รัฐและรัฐบาลในศตวรรษที่ผ่านมา เป็นระบบที่มีขนาดใหญ่ ความเป็นเครือข่ายและเทคโนโลยีใหม่ ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องลดขนาดของรัฐและกลไกต่างๆ ให้เล็ก กะทัดรัด จึงจะเป็นบริการที่สามารถตอบสนองอย่างฉับไว โดยมีคุณภาพและทำงานในลักษณะ Portfolio Government ได้ จึงจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนขนาด (size) และขอบเขต (scope) ของภารกิจให้เหมาะกับการเปลี่ยนแปลงเช่นว่านี้

Multiple Legislative Processes (MLP)

ในโลกยุคดิจิทัล มิใช่ทุกส่วนของสังคมจะเข้าสู่ยุคดิจิทัลพร้อมกัน หรือทั้งหมด แต่จะเข้าสู่ยุคนี้ไม่พร้อมกัน หรือบางส่วนก็ตาม ผลสะท้อนที่ยุคดิจิทัลมีต่อทุกส่วนของสังคมจะเป็นแรงผลักดันให้เราต้องออกแบบระบบใหม่ โดยอาศัยแนวทางการแก้ปัญหาแบบหลากหลาย (Multiple Approach) ระบบควรมีหลายคู่ ระบบย่อยของการเมือง-การบริหารมีหลายแบบได้ และเปิดโอกาสให้ลักษณะงาน

ของราชการ ยืดหยุ่น และเป็น portfolios ได้ ระบบเงินเดือนไม่จำเป็นต้องเป็นระบบเดียวกันในองค์กรของรัฐ

ระบบรัฐสภา แม้จะมีการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบของสมาชิกรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญปัจจุบัน และวิธีการเลือกตั้ง แต่ก็ยังยึด กระบวนการออกกฎหมายแบบลู่เดียว ทั่วๆ ที่สังคมมีความหลากหลายดังกล่าวนั้นแล้ว ยังมีรูปของรัฐ เป็นรัฐเดี่ยว ไม่มีการให้อำนาจท้องถิ่นสามารถออกกฎหมายท้องถิ่น หรือภูมิภาคในการจัดการกับปัญหาในระดับท้องถิ่น กลุ่มจังหวัด อนุภูมิภาค ภูมิภาคได้ ก็ยังเป็นปัญหา โลกอนาคตเริ่มมีการก่อตั้งของกิจกรรมระหว่างประเทศ ระดับท้องถิ่น (ชายแดน) ระหว่างประเทศระดับภูมิภาคและสากล แต่ระบบและกระบวนการออกกฎหมายเพื่อใช้กับความสัมพันธ์อันหลากหลายทางลักษณะของปัญหา ทางระดับ ทางความเข้มข้น ทางความกว้าง-แคบ ทางความเร่งด่วนของปัญหา ยังคงเป็นลู่เดียวอยู่เช่นนี้ เราจำเป็นต้องออกแบบให้มี นิติบัญญัติหลายลู่ (Multiple Legislative Processes - MLP) ให้ได้ในต่างประเทศ บางประเทศได้พยายามออกแบบระบบการเลือกตั้งให้มีการได้ตัวแทนอย่างหลากหลายและเป็นสัดส่วน แต่เท่านี้ยังไม่พอ ในกรณีที่รัฐเป็นรัฐเดี่ยว และท้องถิ่นอ่อนแอด้านอำนาจแล้ว ยังมีความจำเป็นในการแสวงหา

กระบวนการ ที่หลากหลายไม่ใช่มีระบบตัวแทนที่หลากหลาย แต่ตัวกระบวนการนิติบัญญัติยังเป็นแบบเดียว-ลู่เดียว เท่านั้น

ยุทธศาสตร์การคิด

ภารกิจของการสร้างประชาธิปไตยเชิงคุณภาพจึงเป็นภารกิจหลักของคนในชาติทุกคน แต่โดยที่สถานการณ์ปัจจุบันเป็นสถานการณ์ที่ผู้ซึ่งอยู่ในระบบราชการและระบบการเมือง ไม่อาจเป็นตัวนำการปฏิรูปได้ ภารกิจนี้จึงเป็นของภาคประชาชน แต่จะต้องมียุทธศาสตร์การคิด (Thinking Strategy) ที่เป็นแบบ Multiple Thinking มิใช่คิดทางเดียวหรือสองข้าง ยุทธศาสตร์การคิดเช่นนี้ ย่อมนำไปสู่การแก้ปัญหาของการมีรัฐเดี่ยวที่ซึ่งตั้งได้ โดยการคงความซับซ้อนของกติกาหลักคือรัฐธรรมนูญไว้ แต่ต้องทำให้กระบวนการนิติบัญญัติและกระบวนการปกครอง-บริหารจัดการ หลากหลาย ทั้งรูปแบบ วิธีการ ระดับ แต่ต้องเรียบง่าย

ความหลากหลายแต่เรียบง่ายในกระบวนการ โดยมีกติกาที่ซับซ้อนคุมความซับซ้อนแต่ซึ่งตั้งของอำนาจรัฐและราชการไว้ คือยุทธศาสตร์การคิดที่ควรใช้ในการพัฒนาการปกครองตนเอง-การปกครองตนเอง ซึ่งเป็นเป้าหมายของประชาธิปไตยเชิงคุณภาพ

แนวทางการออกแบบระบบการเมืองใหม่

ประชาธิปไตยเชิงคุณภาพจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าระบบการเมืองและระบบราชการมีความใหญ่โต ซับซ้อนเกินไป ดังนั้น เงื่อนไขเบื้องต้นของการจัดระบบการเมืองและระบบราชการให้สนองตอบต่อการมีประชาธิปไตยเชิงคุณภาพ ก็คือ การทำให้ขนาดและขอบเขตของหน่วยทางการเมือง-การปกครองเล็กลง รัฐบาลแบบ Portfolios เป็นรัฐบาลที่ทำงานตามความต้องการของกลุ่มผู้รับบริการซึ่งมีหลากหลาย มิใช่ทำงานตามความต้องการของหน่วยงาน

เทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคมจะช่วยให้ธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางสามารถเกิดขึ้นได้ในชนบท ในอนาคตเทคโนโลยีสื่อสารดาวเทียมโคจรวงจรต่ำ จะช่วยให้พื้นที่ห่างไกลสามารถอาศัยระบบโทรคมนาคมได้ ยุทธศาสตร์การคิดที่สอดคล้องกับโลกยุคดิจิทัลจึงจะต้องถือว่า การศึกษาและระบบโทรคมนาคมเป็นเรื่องที่เป็นการลงทุนเพื่ออนาคต โดยต้องยอมลดราคาค่าบริการด้านโทรคมนาคม เพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้มีรายได้น้อยสามารถใช้ประโยชน์จากบริการโทรคมนาคมได้

รัฐบาลหลายมิติ (PG) กับกระบวนการนิติบัญญัติแบบพหุ
วิถี (Multiple Legislative Processes) ต้องดำเนินการควบคู่กันไป ทั้ง
PG และ MLP นี้ ไม่จำเป็นจะต้องเป็นหน่วยและกิจกรรมระดับชาติ
เสมอไป หากสามารถใช้ได้ในระดับภูมิภาค อนุภูมิภาค กลุ่มจังหวัด
(เล็กกว่าอนุภูมิภาค) และเทศบาล การมีรัฐบาลหลายมิติ (PG) ต่าง
กับการมีรัฐบาลของรัฐประชาชาติ เพราะรัฐบาลหลายมิติ (PG) มีได้
เน้นรัฐและกลไกของรัฐ หากเน้นความต้องการบริการของกลุ่มผู้รับ
บริการ ซึ่งมีหลายมิติคือมีลักษณะและระดับความต้องการที่ต่างกัน
พุดง่ายๆ ก็คือ รัฐบาลในระบบประชาธิปไตยคุณภาพ จะต้อง
มี portfolios สำหรับเกษตรกรรายย่อย ผู้ยากจนไร้ที่ดิน, ธุรกิจรายย่อย
และขนาดกลาง, ธุรกิจข้ามชาติ และธุรกิจบริการต่างๆ แต่ใน
ปัจจุบัน การจัดระบบราชการแบบกรมเป็นหน่วยหลักไม่สอดคล้อง
กับสภาพของปัญหา

เป็นไปได้หรือไม่ที่เราจะยอมให้สภาและองค์กรประชาชน
ระดับต่างๆ (ตำบล, จังหวัด, อนุภูมิภาค และภูมิภาค) สามารถตัด
สินใจเกี่ยวกับปัญหาด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้โดยมีข้อ
ยุติที่ระดับเหล่านั้น ไม่ต้องรอดคอยมติจากการตัดสินใจของคณะรัฐ
มนตรี

เป็นไปได้หรือไม่ที่เราจะเปิด ฐ่เร็ว ในการออกกฎหมายในเรื่องที่ต้องการความรวดเร็วเร่งด่วน นอกจากนั้นกระบวนการนิติบัญญัติในบางเรื่องควรให้ผู้เกี่ยวข้องโดยตรงได้เข้ามีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดได้หรือไม่ แทนที่จะมีแต่นักการเมืองกับข้าราชการ หรือนักธุรกิจ เป็นผู้มีบทบาทหลัก

การมีรัฐบาลหลายมิติ (PG) และ กระบวนการนิติบัญญัติหลายคู่ (MLP) น่าจะช่วยลดความซับซ้อน และขั้นตอนที่ยืดยาวของการออกกฎหมายและการปกครอง-บริหารได้ เราไม่น่าจะติดขัดอยู่กับวิถีของรัฐประชาธิปไตยแบบรัฐเดี่ยวมากเกินไป หากเรายังต้องการมีรัฐในรูปของรัฐเดี่ยวอยู่ ก็น่าจะหาแนวทางและวิธีการทางการเมือง-การปกครอง-การบริหารที่เป็นพหุวิถีได้

สถาบันนโยบายศึกษา

Institute of Public Policy Studies (IPPS)

.....

สถาบันนโยบายศึกษาเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่ไม่ได้มุ่งหวังผลกำไร และไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด โดยดำเนินกิจกรรมในการศึกษาวิจัยเชิงนโยบายการสนับสนุนนโยบายสาธารณะที่สำคัญๆ และการให้ความรู้ทางการเมือง เพื่อส่งเสริมการพัฒนาประชาธิปไตยแบบเสรีและมีส่วนร่วม และพัฒนาระบบรัฐสภาในประเทศไทย

สถาบันนโยบายศึกษา ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2528 โดยได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิคอนราด อเดนาวร์ (Konrad Adenauer Foundation) แห่งสาธารณรัฐเยอรมัน ทั้งนี้กิจกรรมต่างๆ อยู่ภายใต้การดำเนินงานของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ซึ่งถือว่าเป็นหนึ่งในหลายๆ สมาคมทางด้านวิชาการที่เก่าแก่และใหญ่ที่สุดในประเทศ จนกระทั่งปี 2532 จึงแยกตัวออกมาดำเนินงานอย่างเป็นอิสระ และได้รับความเชื่อถือจากสาธารณชน ในฐานะที่เป็นคลังสมอง (Think-Tank) ที่มีส่วนชี้นำการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญๆ ของประเทศในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา เช่น การริเริ่มศึกษาเรื่อง พรบ. ข้อมูลข่าวสาร ผู้ตรวจการรัฐสภา การทำประชาพิจารณ์ (การไต่สวนสาธารณะ) การจัดทำแผนพัฒนาสถาบันนิติบัญญัติ และการปฏิรูปการเมือง เป็นต้น

แนวทางการดำเนินงาน

สถาบันนโยบายศึกษาเป็นองค์กรเล็กๆ ที่มีแนวทางการดำเนินงานที่เน้นการสร้างความร่วมมือแบบเครือข่ายกับนักวิชาการ หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชนในระดับต่างๆ

จุดยืนของสถาบันนโยบายศึกษาคือ การค้นหาและนำเสนอทางเลือกเชิงนโยบาย การสร้างโอกาสให้มีการนำเสนอข้อคิดที่แตกต่าง และแสวงหาจุดร่วมระหว่างภาคส่วนต่างๆ ในสังคม ทั้งนี้โดยยึดถือข้อมูลและเหตุผลเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อนำเสนอประเด็นปัญหาสำคัญทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในสังคมประชาธิปไตย และสนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในประเด็นปัญหาเหล่านี้ เพื่อเผยแพร่แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและเสนอทางเลือกในเชิงนโยบาย
2. ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านนโยบาย และให้ความร่วมมือกันระหว่างนักวิชาการ สมาชิกรัฐสภา สมาชิกสถาบันตัวแทนต่างๆ (อาทิ สภาจังหวัด หอการค้า) ข้าราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน สื่อมวลชนและสาธารณชนทั่วไป
3. เพื่อสนับสนุนการพัฒนาสถาบันตัวแทนประชาชน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกระบวนการกำหนดนโยบายในทุกๆ ระดับ
4. เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรมนโยบายสาธารณะ และสนับสนุนการศึกษาทางการเมืองในเรื่องนิติบัญญัติและการบริหาร ตลอดจนแง่มุมอื่นๆ ของสังคมประชาธิปไตย
5. เพื่อส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความชำนาญในกิจการนิติบัญญัติและการบริหาร ระหว่างภาครัฐบาล เอกชน และประชาชนในประเทศไทยและประเทศต่าง ๆ

กิจกรรม

สัมมนาและฝึกอบรม

เพื่อเป็นเวทีแสดงความคิดเห็นถกเถียงแลกเปลี่ยนระหว่างกลุ่มตัวแทนต่างๆ ของสังคม และประชาชนส่วนต่างๆ ต่อประเด็นนโยบายสาธารณะที่สำคัญๆ ของรัฐบาลที่มีผลกระทบต่อประชาชนโดยรวม อีกทั้งยังเป็นแหล่งในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่สำคัญจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อประชาชน ไม่ว่าจะป็นสถาบันรัฐสภา และกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ของสังคม

ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะทำหน้าที่ในการให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่มีมากขึ้น การจัดสัมมนาของสถาบันฯ เป็นการเปิดกว้างแก่สาธารณชน และไม่เสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด

วิจัย

สถาบันนโยบายศึกษา เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ได้ศึกษาวิจัยเชิงนโยบาย เพื่อนำเสนอต่อสาธารณชน ผลงานสำคัญๆ ที่ผ่านมา อาทิเช่น การกระจายอำนาจการปกครอง ส่วนท้องถิ่น การปฏิรูปการเมือง พรบ. ข้อมูลข่าวสาร ฯลฯ ซึ่งผลของงานวิจัยดังกล่าว ได้มีส่วนสำคัญยิ่งในการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาทางการเมืองของประเทศ

สิ่งพิมพ์

สถาบันนโยบายศึกษา ได้ทำจดหมายข่าวรายเดือนเพื่อแสดงถึงความพยายามของสถาบันที่จะดำเนินกิจกรรมให้ทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจาก “ผู้แทนราษฎร” ในปี 2529 เป็น “จดหมายข่าวปฏิรูปการเมือง” ในต้นปี 2533 ปัจจุบันคือจดหมายข่าวปฏิรูปการเมือง-การกระจายอำนาจ” ทั้งนี้ โดยมีสาระที่เกี่ยวกับการเมือง การเปลี่ยนแปลงการบริหารและกฎหมาย ในการจัดประภายรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ การกระจายอำนาจและการปกครองส่วนท้องถิ่น

หนังสือ เอกสารนโยบาย เอกสารข้อมูล เอกสารวิจัย เอกสารสัมมนา ได้จัดทำเป็นสิ่งตีพิมพ์ตามโอกาสที่เหมาะสม และสถานการณ์ทางการเมือง ซึ่งเป็นที่สนใจตั้งแต่ผู้กำหนดนโยบายของรัฐ นักการเมืองและนักวิชาการถึงนักเรียนมัธยมและสาธารณชนทั่วไป

สิ่งพิมพ์เหล่านี้ได้ถูกแจกให้กับสมาชิกรัฐสภา พรรคการเมือง หน่วยงานภาครัฐ กลุ่มองค์กรประชาสังคม โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น

สื่อการศึกษา

รายการของสถาบันนโยบายศึกษาได้ผ่านทางวิทยุ ซึ่งกระจายเสียงตามเกณฑ์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง เป็นการเชื่อมต่อที่สำคัญของสถาบันนโยบายศึกษาถึงสาธารณชนส่วนใหญ่ หลายครั้งที่เทปรายการได้ถูกใช้เช่นเดียวกับวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนในโรงเรียนต่างจังหวัด

ธนาคารเสียง (Voice Bank) ได้รวบรวมคำจำกัดความประกอบเทปเป็นห้องสมุดเสียงที่ใหญ่ที่สุดอันหนึ่งเรื่องนโยบายสาธารณะของประเทศ

รายการวิดิทัศน์ สถาบันนโยบายศึกษาได้ผลิตเป็นชุดวิดีโอเทปเกี่ยวกับระบบรัฐสภาและกิจกรรม ประวัติการเมืองไทย ประเด็นนโยบายสาธารณะและคล้ายคลึงกัน วิดิทัศน์เหล่านี้สามารถยืมได้เพื่อจุดมุ่งหมายทางการศึกษา

ปฏิทินประวัติศาสตร์และเหตุการณ์การเมือง และเกมการเมือง เช่น เกมวงเวียนประชาธิปไตย ไฟการเมือง ได้แสดงถึงความพยายามของสถาบันนโยบายศึกษาที่จะสร้างสรรค์มิติใหม่ในการให้ความรู้ทางการเมือง เพื่อให้ถึงสาธารณชนอย่างกว้างขวาง วัสดุเหล่านี้ถูกแจกให้กับโรงเรียนท้องถิ่นทั่วประเทศโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

Home Page สถาบันนโยบายศึกษา ได้เตรียมไว้อีกทางหนึ่งในการเชื่อมด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างสถาบันและสาธารณะ Home Page ได้สรุปสาระสำคัญของการดำเนินงานและกิจกรรมโครงการ เช่นเดียวกับข้อมูลปฏิรูปการเมืองและการกระจายอำนาจที่ทันสมัย

โครงการ

สถาบันนโยบายศึกษาดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ ดังนี้

- สัมมนาและฝึกอบรม
- วิจัย
- สิ่งพิมพ์ (จดหมายข่าว เอกสารสัมมนา เอกสารวิจัย เอกสารนโยบาย เอกสารข้อมูล และหนังสือ)
- สื่อความรู้ทางการเมือง (รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ วิดิทัศน์ ปฏิทินแผนที่ เกมการเมือง)

.....

พบกับรายการ “โครงการศึกษานโยบายสาธารณะทางวิทยุ” ดำเนินรายการโดย ศ.ดร.สมศักดิ์ ชูโต และคุณดุษฎี ณ บางน้อย ทุกวันเสาร์ เวลา 17.00-18.00 น. ทางสถานีวิทยุ ททท.เอ.เอ็ม. 1494

.....

สถาบันนโยบายศึกษาประสงค์ที่จะเผยแพร่วิทยุทัศน์ รายการโทรทัศน์ชุด “สู่สังคมประชาธิปไตย” และ “สังคมสัมพันธ์” ซึ่งออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 11 ในระหว่างปี พ.ศ. 2535-2537 แก่ผู้สนใจเพื่อเป็นสื่อเสริมการเรียนการสอน และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในปัญหาสาธารณะต่าง ๆ

.....

จดหมายข่าวรายเดือน “ปฏิรูปการเมือง-กระจายอำนาจ” นำเสนอสาระข้อมูล และบทวิเคราะห์ทางการเมือง และนโยบายสาธารณะ เป็นอภินันทนาการแก่สมาชิกของสถาบันฯ และสถาบันการศึกษาที่สนใจ

.....

สนใจสมัครเป็นสมาชิกเพื่อรับจดหมายข่าว และส่วนลดราคาสิ่งพิมพ์และสื่อต่าง ๆ ของสถาบันนโยบายศึกษา (IPPS) ได้ที่ 99/146 ซอยหมู่บ้านงามวงศ์วาน ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทร. 941.1832-3 โทรสาร 9411834 (ค่าสมาชิก 100 บาท ต่อปี)

.....

สิ่งพิมพ์สถาบันนโยบายศึกษา

สยามสู่ศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 2 2537) ชัยอนันต์ สมุทวณิช	50 บาท
บริษัท การบินไทย จำกัด (2537) บัณฑิต จันทร์โรจนกิจ	120 บาท
การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (2537) บัณฑิต จันทร์โรจนกิจ, กัลยา อุดมวิทิต วิมลรัตน์ สุขเจริญ	80 บาท
โครงการทางด่วนพิเศษขั้นที่สอง (2537) วิมลรัตน์ สุขเจริญ	50 บาท
งบประมาณจังหวัด (2537) ชัยอนันต์ สมุทวณิช	60 บาท
สภาพตำบล (2537) ตระกูล มีชัย	150 บาท
กระบวนทัศน์ใหม่ในการศึกษารัฐและสังคม (พิมพ์ครั้งที่ 2 2538) ชัยอนันต์ สมุทวณิช	40 บาท
การปฏิรูปทางการเมือง (2538) ชัยอนันต์ สมุทวณิช	20 บาท
การกระจายอำนาจ (2538) ตระกูล มีชัย	100 บาท
Policies of Thai Political Parties in the 1995 General Election (1995) <i>Kiratipong Naewmalee, Nattaya Kuanrak, Prachak Kongkirati, Win Phromphaet</i> (Translated and edited by Santhad Atthaseree, David Peters, Parichart Chotiyal)	50 บาท

ผ่าทางตันการเมืองไทย (2538)	20 บาท
ชัยอนันต์ สมุทวณิช	
เทศบาลในบริบทการกระจายอำนาจแห่งยุคสมัย (2538)	180 บาท
ชัยอนันต์ สมุทวณิช	
ปาริชาติ ไชติยะ	บรรณาธิการ
วัฒนธรรมการเมืองและการปฏิรูป (2539)	50 บาท
วิชัย ดันศิริ	
อนาคตการเมืองไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2 2539)	50 บาท
ชัยอนันต์ สมุทวณิช	
ท้องถิ่นนิยมและภูมิภาคนิยมในสังคมไทย (2539)	25 บาท
เสาวลักษณ์ สุขวิรัช	
สื่อมวลชนไทยกับการผลักดันนโยบาย (2539)	50 บาท
Policy Advocacy and the Media in Thailand	
ดันแคน แมคคาร์โก (Duncan McCargo)	
รมัยมาศ โบว์รา (Ramaimas Bowra)	
ไตรลักษณ์รัฐกับการเมืองไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2 2540)	150 บาท
ชัยอนันต์ สมุทวณิช	
แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปการเมือง (2540)	80 บาท
อัษฎางค์ ปาณิกบุตร	
แนวทางการยกเครื่องรัฐสภาไทย (2540)	80 บาท
จรัล ดิษฐาอภิชัย	
รัฐธรรมนูญประเทศตะวันตกและไทย :	80 บาท
กรณีศึกษาทางประวัติศาสตร์และกฎหมาย (พิมพ์ครั้งที่ 2 2540)	
วิชัย ดันศิริ	
ขอดเกล็ดรัฐธรรมนูญไทย (2540)	35 บาท
เชาวนะ ไตรมาศ	

พรรคการเมืองไทย : ภูมิหลังทางโครงสร้าง-หน้าที่และ พัฒนาการทางสถาบัน (2540) <i>เชาวนะ ไตรมาศ</i>	120 บาท
ถกรัฐธรรมนูญ 2540 (2540) <i>นันทวัฒน์ บรมานันท์</i>	300 บาท
ความเข้าใจเรื่องการปกครองท้องถิ่นสำหรับเยาวชน พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขปรับปรุงตาม พรบ. อบจ. 2540 (2540) <i>กิริติพงศ์ แนวมาลี, วิน พรหมแพทย์</i> แก้ไขปรับปรุงตาม พรบ. อบจ. 2540 โดย <i>สนธิท จรอนันต์</i>	50 บาท
Thai Constitutions in Brief (1997) <i>Parichart Siwaraksa Chaowana Traimas Ratha Vayagool</i>	50 บาท
รัฐมนตรีพันธุ์ใหม่ : บริหารงานบ้านเมืองอย่างไร ให้ถูกใจประชาชน (2541) <i>เชาวนะ ไตรมาศ</i>	50 บาท
เปรียบเทียบนโยบาย 4 รัฐบาล (พิมพ์ครั้งที่ 2 2541) <i>ปาริชาติ ศิวะรักษ์</i>	60 บาท
กรอบนโยบายแม่บทของพรรคการเมืองไทยยุคใหม่ (2541) <i>เชาวนะ ไตรมาศ</i>	50 บาท
100 ปี แห่งการปฏิรูประบอบราชการ วิวัฒนาการของ อำนาจรัฐและอำนาจการเมือง (พิมพ์ครั้งที่ 3 2541) <i>ชัยอนันต์ สมุทวณิช</i>	180 บาท
กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส : ข้อคิด เพื่อการปรับปรุงกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญไทย (2541) <i>นันทวัฒน์ บรมานันท์</i>	160 บาท

บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกับการปฏิรูปการเมือง (2541) นันทวัฒน์ บรมานันท์	60 บาท
ปฏิรูปประเทศไทย...จากวิกฤตสู่สหัสวรรษใหม่ (2541) วุฒิพงษ์ เปรียบจริยวัฒน์	20 บาท
มาตรการทางกฎหมาย ในการเสริมสร้าง เสถียรภาพรัฐบาล (2541) มานิตย์ จุมปา	60 บาท
ทฤษฎีใหม่ : มิติที่ยิ่งใหญ่ทางความคิด (2541) ชัยอนันต์ สมุทวณิช	70 บาท
Portfolio Government และ Multiple Legislative Processes ข้อเสนอในการออกแบบระบบการเมืองและการบริหารใหม่ (2542) ชัยอนันต์ สมุทวณิช	20 บาท

.....

สื่อความรู้ทางการเมืองของสถาบันนโยบายศึกษา

วงเวียนประชาธิปไตย	80 บาท
แผนที่เส้นทางประชาชน-ถนนประชาธิปไตย	25 บาท
Road of Democracy Map	40 บาท
ไฟการเมือง	100 บาท
เกมการเมือง (Political Monopoly)	200 บาท

สนใจกรุณาติดต่อ: สถาบันนโยบายศึกษา 99/146 ซอยหมู่บ้านงามวงศ์วาน
ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทร. 941-1832-3
โทรสาร 941-1834, E-mail: ipps@ksc.th.com

.....